

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18.10.2017, sp. zn. 5 Tdo 1039/2017, ECLI:CZ:NS:2017:5.TDO.1039.2017.4

Číslo: 18/2018

Právní věta: Jednání dlužníka v podobě fiktivního postoupení pohledávky sloužícího jen jako nástroj ke (zdánlivému) zmenšení jeho majetku s důsledkem alespoň částečného zmaření uspokojení pohledávky věřitele a způsobení škody nikoliv malé na cizím majetku nelze právně kvalifikovat jako trestný čin poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku. S ohledem na fiktivnost právního jednání v podobě postoupení pohledávky je nutno takový čin dlužníka podřadit pod alternativu trestného činu uvedenou v § 222 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku, podle níž pachatel předstírá neexistující právo nebo závazek.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 18.10.2017

Spisová značka: 5 Tdo 1039/2017

Číslo rozhodnutí: 18

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Poškození věřitele

Předpisy: § 222 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku
§ 222 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud k dovolání obviněných L. T., L. B. a M. G. zrušil usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 11. 4. 2017, sp. zn. 8 To 43/2017, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 2 T 46/2016, a to v části, kterou byla zamítnuta jejich odvolání proti rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 10. 11. 2016, sp. zn. 2 T 46/2016, současně zrušil také všechna další rozhodnutí obsahově navazující na zrušenou část rozhodnutí, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu, a Krajskému soudu v Brně přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 10. 11. 2016, sp. zn. 2 T 46/2016, byli obvinění L. T. a L. B. uznáni vinnými přečinem poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku a obviněný M. G. byl uznán vinným pomocí k témuž přečinu podle § 24 odst. 1 písm. c) a § 222 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku. Uvedená trestná činnost byla spatřována ve

stručnosti v tom, že obvinění L. T. a L. B. v pozici jednatelů obchodní společnosti N., s. r. o., sepsali s obchodní společností S., s. r. o., zastoupenou obviněným M. G., po předchozí dohodě a s úmyslem zmařit uspokojení věřitelů obchodní společnosti N., s. r. o., listinu označenou jako „Oznámení o postoupení pohledávky ze dne 17. prosince 2010“ (dále jen „oznámení o postoupení pohledávky“). V tomto oznámení bylo uvedeno, že v B. dne 17. 12. 2010 byla pohledávka obchodní společnosti N., s. r. o., ve výši 1 093 824 Kč za obchodní společností K., spol. s r. o., postoupena na obchodní společnost S., s. r. o., a že úhrada plnění z této pohledávky má být prováděna již na bankovní účet obchodní společnosti S., s. r. o., vedený u České spořitelny, a. s. (založený až dne 21. 12. 2010 s dispozičním oprávněním pro obviněného L. B. a s platebními kartami vydanými na jména obviněných L. T. a L. B.), ačkoliv již při podpisu oznámení o postoupení pohledávky všichni věděli, že je obchodní společnost N., s. r. o., v úpadku, neboť s touto společností bylo ke dni 29. 12. 2010 zahájeno insolvenční řízení. Poté, co bylo oznámení o postoupení pohledávky v prosinci 2010 doručeno obchodní společnosti K., spol. s r. o., tato převedla na bankovní účet obchodní společnosti S., s. r. o., finanční prostředky ve výši 1 000 000 Kč. Tímto jednáním obvinění znemožnili alespoň částečné uspokojení věřitelů obchodní společnosti N., s. r. o., uvedených ve výroku o vině.

2. Za tento přečin a dále za sbíhající se zločin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d) tr. zákoníku a přečin zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 254 odst. 1 alinea 3, odst. 4 tr. zákoníku, kterými byl uznán vinným rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 20. 6. 2016, sp. zn. 3 T 85/2013, ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 19. 10. 2016, sp. zn. 9 To 386/2016, byl obviněný L. T. podle § 209 odst. 4 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 2 tr. zákoníku odsouzen k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání tři a půl roku, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Rovněž obviněný L. B. byl za uvedený přečin a dále za sbíhající se zločin podvodu podle § 209 odst. 1, odst. 4 písm. d) tr. zákoníku a přečin krádeže podle § 205 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, kterými byl uznán vinným rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 20. 6. 2016, sp. zn. 3 T 85/2013, ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 19. 10. 2016, sp. zn. 9 To 386/2016, odsouzen podle § 209 odst. 4 tr. zákoníku za použití § 43 odst. 2 tr. zákoníku k souhrnnému trestu odnětí svobody v trvání tři a půl roku, pro jehož výkon byl podle § 56 odst. 2 písm. c) tr. zákoníku zařazen do věznice s ostrahou. Oběma obviněným byl uložen podle § 73 odst. 1 tr. zákoníku i trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárních orgánů „obchodních společností a korporací“ na dobu šesti let. V souvislosti s uložením souhrnných trestů těmto obviněným byly podle § 43 odst. 2 tr. zákoníku zrušeny výroky o trestech v rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 8 ze dne 20. 6. 2016, sp. zn. 3 T 85/2013, ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 19. 10. 2016, sp. zn. 9 To 386/2016. Byla zrušena i všechna další rozhodnutí obsahově navazující na tyto výroky o trestech, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Obviněný M. G. byl odsouzen podle § 222 odst. 3 tr. zákoníku k trestu odnětí svobody v trvání deseti měsíců, jehož výkon mu byl podle § 81 odst. 1 a § 82 odst. 1 tr. zákoníku podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání dvacetičtyř měsíců, a dále mu byl uložen podle § 73 odst. 1 tr. zákoníku trest zákazu činnosti spočívající v zákazu výkonu funkce statutárních orgánů „obchodních společností a korporací“ na dobu tří roků.

3. Proti rozsudku Městského soudu v Brně ze dne 10. 11. 2016, sp. zn. 2 T 46/2016, podali odvolání jednak obvinění a jednak poškozená obchodní společnost M. R., s. r. o. O těchto odvoláních rozhodl Krajský soud v Brně usnesením ze dne 11. 4. 2017, sp. zn. 8 To 43/2017, tak, že je podle § 256 tr. ř. zamítl jako nedůvodná.

II.

Dovolání a vyjádření k nim

4. Obvinění L. T. a L. B. podali prostřednictvím svého obhájce proti citovanému usnesení Krajského soudu v Brně zcela shodná dovolání (v jednom podání), která opřeli o dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Dovolání podal rovněž obviněný M. G., přičemž v něm uplatnil dovolací

důvody uvedené v § 265b odst. 1 písm. g) a l) tr. ř.

5. Pokud jde o dovolání obviněných L. T. a L. B., podle jejich názoru se soud prvního stupně dopustil nesprávného hmotněprávního posouzení zjištěného skutku, které mělo spočívat v tom, že ačkoliv je ve skutkové podstatě trestného činu poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku uvedeno jako způsob poškození věřitele uzavření smlouvy o postoupení pohledávky, byli obvinění odsouzeni za jednání, které následuje až po takovém postoupení, a to za sepsání a podepsání oznámení o postoupení pohledávky. Ohledně toho, kdo uzavřel smlouvu o postoupení pohledávky, potom nebyl podle obviněných proveden v řízení žádný důkaz. Za obchodní společnost N., s. r. o., mohl totiž smlouvu uzavřít buď každý obviněný jakožto jednatel této obchodní společnosti samostatně, anebo oba současně.

6. Jak dále obvinění zdůraznili, po přijetí úplaty za postoupení pohledávky učinili v krátkém časovém sledu dispozici s částkou převyšující výši této úplaty. Poskytnutím této úplaty potom podle jejich názoru nemůže být založena trestní odpovědnost za přečin poškození věřitele podle § 222 odst. 1 tr. zákoníku, byť by tímto jednáním zmařili nebo částečně zmařili uspokojení pohledávky věřitele, ale za splnění podmínek podle § 223 tr. zákoníku by mohlo jít o zvýhodnění věřitele.

7. Dovolací námitky obviněného M. G. rovněž směřovaly především proti právnímu posouzení skutku. Podle jeho přesvědčení skutek, jak byl zjištěn soudem prvního stupně, neodpovídá použité právní kvalifikaci, protože v tzv. skutkové větě rozsudku není uvedeno, že došlo k postoupení pohledávky a kdo učinil toto právní jednání. Navíc postupník (obchodní společnost S., s. r. o.) není účasten právního jednání, kterým se oznamuje postoupení pohledávky. Jde totiž o jednostranné právní jednání postupitele (obchodní společnosti N., s. r. o.), jehož právní účinky ve vztahu k dlužníku, bez ohledu na existenci nebo platnost smlouvy o postoupení pohledávky, nastávají až doručením oznámení o postoupení pohledávky dlužníku, a nikoli sepsáním listiny zachycující toto právní jednání. Jak dále obviněný namítl, postupník nemůže pomoci při postoupení pohledávky, protože postupník nepostupuje pohledávku, nýbrž ta je na něj postupována. Ustanovení § 222 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku se nezmiňuje o osobě, která není dlužníkem, jako o tom, kdo „nechá na sebe postoupit pohledávku“ apod., tudíž danou skutkovou podstatou nemůže být postihována druhá strana právního jednání spočívajícího v postoupení pohledávky, která není dlužníkem.

8. Podle názoru obviněného M. G. ve skutkové větě v rozsudku soudu prvního stupně chybí popis subjektivní stránky trestného činu, pokud je vedle konstatování úmyslu zmařit uspokojení věřitelů nepřímou dovozováno, že všichni obvinění měli vědět o úpadku obchodní společnosti N., s. r. o., z rozhodnutí Krajského soudu v Brně sp. zn. 44 INS 16149/2010, kterým bylo ovšem osvědčeno pouhé zahájení insolvenčního řízení. Okolnost, že se obchodní společnost N., s. r. o., nachází v úpadku, byla podle obviněného potvrzena až usnesením Krajského soudu v Brně ze dne 3. 11. 2011, sp. zn. KSBR 44 INS 16149/2010. Přitom původní insolvenční návrh nebyl sám o sobě důvodným, ale jeho důvodnost byla dovozena až na základě přihlášky pohledávky jednoho z věřitelů. Nakonec obviněný nepovažuje za zřejmé a ani to není ve skutkové větě rozsudku soudu prvního stupně uvedeno, v čem spočívá jeho úmysl pomoci k dané trestné činnosti, pokud on sám nebyl statutárním orgánem obchodní společnosti N., s. r. o.

9. Závěrem svých dovolání obvinění navrhli, aby Nejvyšší soud zrušil jak napadené usnesení odvolacího soudu, tak i rozsudek soudu prvního stupně a aby tomuto soudu přikázal věc k novému projednání a rozhodnutí.

10. Nejvyšší státní zástupce se vyjádřil k dovoláním všech obviněných prostřednictvím státní zástupkyně činné u Nejvyššího státního zastupitelství. Pokud jde o společnou námitku, kterou obvinění poukazovali na rozpor mezi popisem skutkové větě rozsudku soudu prvního stupně a k němu přiřazenou právní větou o tom, že k částečnému zmaření uspokojení věřitelů došlo

postoupením pohledávky, pak státní zástupkyně přisvědčila obviněným. Podle skutkové věty totiž obvinění participovali na trestné činnosti sepsáním oznámení o postoupení pohledávky, a nikoliv právním jednáním spočívajícím v postoupení pohledávky. Námitka obviněných L. T. a L. B. ohledně úplaty za postoupení pohledávky se podle státní zástupkyně míjí s popisem skutku a vybočuje z rámce daného trestního řízení, protože zde není rozhodné, zda byla poskytnuta úplata za údajné postoupení pohledávky, či nikoliv.

11. Ačkoliv v daném případě bylo postoupení pohledávky toliko fiktivní, podle názoru státní zástupkyně soudy nepodřadily tuto skutkovou okolnost pod tomu odpovídající část právní věty o jiném zmenšování dlužníkovu majetku ve smyslu § 222 odst. 1 písm. g) tr. zákoníku. Jestliže tedy došlo k dokonání poškozujícího jednání způsobem uvedeným v tomto ustanovení trestního zákoníku, nemohla pomocná aktivita obviněného M. G. spadat do jím poukazovaného období (po údajném postoupení předmětné pohledávky postupitele), ale odehrála se až v období sepsání fiktivního oznámení o této neexistující majetkové dispozici dlužníka, kterým se jakožto zplnomocněný zástupce postupníka podílel na takovém způsobu informování obchodní společnosti K., spol. s r. o., že tato na jeho podkladě převedla na bankovní účet obchodní společnosti S., s. r. o., platbu odpovídající jejímu závazku vůči obchodní společnosti N., s. r. o. Takovým způsobem tedy obviněný M. G. napomohl obviněným L. T. a L. B. k vyvedení finančních prostředků obchodní společnosti N., s. r. o., z dosahu jejich věřitelů.

12. Státní zástupkyně nesouhlasí s námitkou obviněného M. G., že v popisu skutkových okolností chybí vyjádření jeho úmyslu být pomocníkem na trestné činnosti zbylých obviněných, když ani neměl vědomí o aktuálních hospodářských poměrech obchodní společnosti N., s. r. o., v době posuzovaného jednání a ani ho nemohl mít. Obviněný totiž nerespektuje znění skutkové věty rozsudku soudu prvního stupně, podle které všichni obvinění jednali společně po předchozí vzájemné dohodě a při podpisu zmíněného oznámení o postoupení pohledávky také všichni obvinění věděli, že je obchodní společnost N., s. r. o., v úpadku. Státní zástupkyně považuje za podstatné, že se obviněný M. G. „připodepsal“ pod oznámení o uvedené dispozici s majetkovým právem obchodní společnosti N., s. r. o., s tím vědomím, že v případě jejího reálného uskutečnění by se jí musel účastnit za druhou smluvní stranu. Jak přitom vyplývá z popisu skutkové věty, až na podkladě takového nepravdivého oznámení o postoupení pohledávky, a tím i pokynu ke směřování všech úhrad, které měly být ve prospěch obchodní společnosti N., s. r. o., na bankovní účet jím zastoupeného postupníka, založil tento bankovní účet a zřídil platební karty pro jejich držitele, tj. obviněné L. T. a L. B. Proto podle názoru státní zástupkyně obviněný M. G. byl přinejmenším srozuměn s tím, že svým jednáním napomáhá zbylým spoluobviněným ke zdánlivému zmenšování majetku obchodní společnosti N., s. r. o.

III.

Přípustnost dovolání

13. Nejvyšší soud po zjištění, že byly splněny všechny formální a obsahové podmínky k podání dovolání, dospěl k následujícím závěrům.

14. Pokud jde o dovolací důvody, všichni obvinění opřeli svá dovolání o ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., tedy že rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení skutku nebo na jiném nesprávném hmotněprávním posouzení. Obviněný M. G. navíc argumentuje naplněním dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., který lze dovodit, když bylo rozhodnuto o zamítnutí nebo odmítnutí řádného opravného prostředku proti rozsudku nebo usnesení uvedenému v § 265a odst. 2 písm. a) až g) tr. ř., aniž byly splněny procesní podmínky stanovené zákonem pro takové rozhodnutí nebo přestože byl v řízení mu předcházejícím dán důvod dovolání uvedený v § 265b odst. 1 písm. a) až k) tr. ř. Pokud jde o dovolání obviněných L. T. a L. B., oba měli správně poukázat rovněž na dovolací důvod uvedený v ustanovení § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř., protože odvolací soud zamítl jejich odvolání a obvinění vytýkají existenci dovolacího důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. v

předcházejícím řízení. Nicméně i přes tento formální nedostatek všichni obvinění správně vystihli podstatu důvodu dovolání, a proto Nejvyšší soud podle § 265i odst. 3 až 5 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost napadeného rozhodnutí i řízení mu předcházející. Po tomto přezkoumání dospěl Nejvyšší soud k závěru, že dovolání všech obviněných jsou částečně důvodná, a usnesení odvolacího soudu tedy nemůže obstát.

IV. Důvodnost dovolání

1. K trestnému činu poškození věřitele podle § 222 odst. 1 tr. zákoníku

15. Podstatou trestného činu poškození věřitele podle § 222 tr. zákoníku je poškozovací jednání směřující sice vůči majetku dlužníka, ale v konečném důsledku poškozující majetek věřitele, do něhož se nedostane odpovídajícího plnění z majetku dlužníka. Podle § 222 odst. 1 tr. zákoníku je tento trestný čin dokonán, tedy uspokojení pohledávky věřitele je alespoň částečně zmařeno, jestliže pachatel (dlužník) v důsledku majetkových dispozic či jiných jednání uvedených v tomto ustanovení již není schopen poskytnout věřiteli plnění v celém rozsahu v souladu s obsahem závazkového právního vztahu a dlužník již nemá vliv ani na to, zda byl nebo bude jeho závazek vůči věřiteli splněn jinak než z dlužníkovy majetku (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2211).

16. Podle alternativy uvedené v § 222 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku se dopustí trestného činu poškození věřitele ten, kdo, byť i jen částečně, zmaří uspokojení svého věřitele tím, že postoupí svou pohledávku, anebo převezme dluh jiného, a způsobí tím na cizím majetku škodu nikoli malou. V tomto ustanovení trestního zákoníku jsou tedy obsaženy dva způsoby poškození věřitele. Prvním z nich je postoupení pohledávky dlužníka jiné osobě (viz § 1879 a násl. zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „o. z.“; v době spáchání skutku bylo upraveno v § 524 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občanského zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, účinného do 31. 12. 2013, dále ve zkratce „obč. zák.“). Postoupení pohledávky představuje zvláštní způsob zcizení majetku dlužníka, bylo-li možné na podkladě postoupené pohledávky dosáhnout takového plnění do majetku dlužníka, které bylo použitelné k uspokojení pohledávky poškozeného věřitele. Druhým způsobem poškození věřitele ve smyslu § 222 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku je převzetí dluhu pachatelem (viz § 1888 a násl. o. z.), které znamená zatížení majetku dlužníka dalším závazkem, v důsledku něhož nemůže původní věřitel dosáhnout plného uspokojení své pohledávky, ačkoli bez převzetí dluhu dlužníkem by tomu tak nebylo a věřitel mohl být uspokojen (viz ŠÁMAL, P. a kol. Trestní zákoník II. § 140 až 421. Komentář. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, s. 2214 a 2215).

17. K právnímu jednání (úkonu) spočívajícímu v postoupení pohledávky Nejvyšší soud připomíná, že jak podle nyní platné právní úpravy, tak podle úpravy účinné ke dni spáchání skutku, k němu může dojít na podkladě smlouvy, která se uzavírá mezi původním věřitelem (postupitelem) a jiným subjektem (postupníkem), přičemž tento (nový) subjekt nastupuje na místo původního věřitele. Jde o dvoustranné právní jednání (dříve právní úkon) bez účasti dlužníka, jehož souhlasu ani předchozího vyrozumění není třeba, protože změna v osobě věřitele se nedotýká práv a povinností dlužníka ze závazkového vztahu. Postoupení pohledávky oznamuje postupitel dlužníkovi. Pokud není dlužník vyrozuměn o postoupení pohledávky na postupníka, platí, že se zproští svého závazku plněním postupiteli, který se tak ovšem bezdůvodně obohatí, jestliže přijme dané plnění dlužníka.

18. V nyní posuzované trestní věci podle rozhodných skutkových zjištění vyjádřených ve výroku o vině a dále rozvedených v odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně ve skutečnosti nedošlo k postoupení pohledávky obchodní společnosti N., s. r. o., ve výši 1 093 824 Kč na obchodní společnost S., s. r. o., a tedy toto právní jednání bylo toliko fiktivní (viz s. 19 a 20 rozsudku soudu prvního

stupně, kde je důkladně odůvodněno, proč nedošlo k postoupení této pohledávky, a dále s. 9 usnesení odvolacího soudu, který potvrdil tento závěr soudu prvního stupně). Podstatou jednání, jehož se obvinění dopustili, bylo úmyslné vyvedení finančních aktiv z obchodní společnosti N., s. r. o., a tedy reálné zmenšení jejího majetku prostřednictvím písemného právního jednání označeného jako „Oznámení o postoupení pohledávky ze dne 17. prosince 2010“, které bylo učiněno obviněnými L. T. a L. B. jakožto jednateli této obchodní společnosti ve vztahu k obchodní společnosti S., s. r. o., kterou na základě zmocnění jejím statutárním orgánem zastupoval obviněný M. G. V oznámení o postoupení pohledávky bylo stranami stanoveno, že plnění z postoupené pohledávky má obchodní společnost K., spol. s r. o., jako dlužník převést na bankovní účet obchodní společnosti S., s. r. o., (účet byl založen s dispozičním oprávněním pro obviněného L. B. a s platebními kartami vydanými na jména obviněných L. T. a L. B.), přičemž poté obchodní společnost K., spol. s r. o., skutečně převedla na tento bankovní účet finanční prostředky ve výši 1 000 000 Kč (dne 29. 12. 2010 částku ve výši 400 000 Kč a dne 8. 3. 2011 částku ve výši 600 000 Kč). Tímto jednáním, provedeným s vědomím, že je obchodní společnost N., s. r. o., v úpadku, tedy obvinění znemožnili alespoň částečné uspokojení pohledávek věřitelů této společnosti, uvedených ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně. Celková výše pohledávek zmíněných věřitelů přesahovala částku 19 000 000 Kč (toliko jistiny pohledávek), a jelikož byla výše předmětné a fiktivně postoupené pohledávky nižší než celková výše dluhů obchodní společnosti N., s. r. o., vůči specifikovaným věřitelům, výše škody způsobené obviněnými činí právě částku ve výši této pohledávky, a to 1 093 824 Kč, což představuje značnou škodu ve smyslu § 138 odst. 1 tr. zákoníku.

19. Podle právní věty rozsudku soudu prvního stupně obvinění L. T. a L. B. na základě zjištěného skutku společným jednáním částečně zmařili uspokojení svých věřitelů tím, že postoupili svou pohledávku a způsobili takovým činem značnou škodu. Jejich čin byl potom právně kvalifikován jako přečin poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku. Obviněný M. G. podle právní věty zase popsáním skutkem usnadnil jiným spáchání trestného činu tím, že pomohl částečně zmařit uspokojení jejich věřitelů tím, že tito postoupili svou pohledávku a způsobili takovým činem značnou škodu, čímž spáchal pomoc k přečinu poškození věřitele podle § 24 odst. 1 písm. c) a § 222 odst. 1 písm. b), odst. 3 písm. a) tr. zákoníku. Nejvyšší soud po přezkumu zákonnosti a odůvodněnosti napadeného usnesení a jemu předcházejícího rozsudku dospěl k závěru, že pokud soud prvního stupně subsumoval jednání obviněných za daných skutkových okolností pod skutkovou podstatu trestného činu poškození věřitele v té alternativě, která předpokládá zmaření alespoň částečného uspokojení věřitele postoupením pohledávky dlužníka, pak došlo k nesprávnému právnímu posouzení skutku, a tím k naplnění dovolacího důvodu uplatněného obviněnými. Jestliže totiž bylo úmyslem obviněných vyvést peněžní prostředky z obchodní společnosti N., s. r. o., a tím zmařit alespoň částečné uspokojení jejich věřitelů prostřednictvím fiktivního, čili neexistujícího, právního jednání (úkonu) v podobě postoupení pohledávky, jehož obvinění využili pouze jako nástroje k odčerpání majetku použitelného k uspokojení pohledávek věřitelů, není možné uvedené jednání kvalifikovat jako trestný čin poškození věřitele v jeho alternativě podle § 222 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku. Ke stěžejnímu právnímu jednání (úkonu), tedy k postoupení pohledávky, které je znakem skutkové podstaty trestného činu v tomto ustanovení, totiž ve skutečnosti nedošlo. Ostatně soud prvního stupně v popisu skutku argumentuje „Oznámením o postoupení pohledávky ze dne 17. prosince 2010“, na jehož podkladě skutečně nemohlo dojít k žádnému postoupení pohledávky, jak správně vytkl obviněný M. G. ve svém dovolání. Zmíněné oznámení ovšem bylo podkladem k tomu, aby obchodní společnost K., spol. s r. o., poskytla plnění z dluhu, který měla vůči obchodní společnosti N., s. r. o., nikoli ve prospěch tohoto věřitele, ale na bankovní účet a ve prospěch obchodní společnosti S., s. r. o.

20. Na základě zjištěných skutkových okolností lze v jednání obviněných spatřovat naplnění znaků skutkové podstaty trestného činu poškození věřitele v alternativě uvedené v § 222 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku, která předpokládá poškozovací jednání dlužníka v podobě předstírání nebo uznání

neexistujícího práva nebo závazku, případně v alternativě podle § 222 odst. 1 písm. g) tr. zákoníku, která postihuje poškození věřitele ze strany dlužníka předstíráním úpadku nebo jiným zdánlivým zmenšováním majetku nebo předstíráním jeho zániku. V nyní projednávané věci sice spočívá správné právní posouzení skutku pouze ve zvolení jiné, náležité možnosti způsobu spáchání trestného činu v rámci ustanovení § 222 odst. 1 tr. zákoníku (byť bez vlivu na změnu hrozícího trestu). Nicméně Nejvyšší soud shledal, že uvedená otázka, která vyžaduje stanovení správné právní kvalifikace jednání dlužníka v podobě fiktivního postoupení pohledávky sloužícího jen jako nástroj ke (zdánlivému) zmenšení jeho majetku s důsledkem alespoň částečného zmaření uspokojení pohledávky věřitele a způsobení škody nikoliv malé na cizím majetku, má po právní stránce zásadní význam. V zájmu jednoty a zákonnosti rozhodování soudů nižších stupňů a vzhledem k tomu, že jde o otázku dosud judikatorně neřešenou, bylo třeba učinit jednoznačný závěr, že takové jednání nelze právně kvalifikovat jako trestný čin poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku, ale jako jinou alternativu téhož trestného činu. S ohledem na závěr soudů nižších stupňů o fiktivnosti právního jednání v podobě postoupení pohledávky považuje Nejvyšší soud za nejvýstižnější alternativu podle § 222 odst. 1 písm. d) tr. zákoníku, podle níž pachatel předstírá neexistující právo nebo závazek. Obvinění L. T. a L. B. totiž zmíněným „Oznámením o postoupení pohledávky ze dne 17. prosince 2010“ předstírali existenci závazku vyplývajícího ze smlouvy o postoupení pohledávky, a tedy i existenci práva údajného postupníka – obchodní společnosti S., s. r. o., na plnění ze závazku, který měla obchodní společnost K., spol. s r. o., vůči obchodní společnosti N., s. r. o. Tím nedošlo k očekávanému plnění ve prospěch majetku posledně jmenované společnosti, z něhož by mohly být uspokojeny pohledávky jejich věřitelů. Obviněný M. G. pak k tomu poskytl určitou součinnost jako osoba vystupující za fiktivního postupníka.

21. Nejvyšší soud tedy vzhledem k výše uvedenému shledal důvodnou společnou námitku obviněných, kterou zpochybnili správnost právního posouzení skutku soudem prvního stupně.

22. Nad rámec uvedeného Nejvyšší soud upozorňuje na určitý rozpor v odůvodnění rozhodnutí soudů obou nižších stupňů, v nichž se na některých místech nesprávně uvádí, že došlo ke shora zmíněnému postoupení pohledávky obchodní společnosti N., s. r. o. Jak ovšem zcela jasně vyplývá z popisu skutku ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně i z celkového kontextu odůvodnění obou rozhodnutí soudů (viz s. 19 a 20 rozsudku soudu prvního stupně a s. 9 usnesení odvolacího soudu), soud prvního stupně i odvolací soud považoval za prokázanou skutečnost, že postoupení dané pohledávky bylo fiktivní a ve skutečnosti k němu nedošlo.

2. K ostatním námitkám obviněných

23. Námitky všech obviněných, které se týkají okolností údajného postoupení pohledávky obchodní společnosti N., s. r. o., na obchodní společnost S., s. r. o. (tedy např. nedostatečné prokázání toho, kterého dne a kým bylo toto právní jednání učiněno), považuje Nejvyšší soud za bezpředmětné, jelikož soudy nižších stupňů učinily jednoznačný skutkový závěr, který nemůže Nejvyšší soud zpochybnovat a podle něhož vůbec nedošlo k postoupení zmíněné pohledávky, protože toto právní jednání bylo jen fingované.

24. Pokud jde o tvrzení obviněných L. T. a L. B., podle něhož poskytnutím úplaty za postoupení pohledávky není založena jejich trestní odpovědnost za poškození věřitele ve smyslu § 222 odst. 1 tr. zákoníku, ale případně by mohlo jít o trestný čin zvýhodnění věřitele podle § 223 tr. zákoníku, přičemž oba obvinění poukazují na existenci úplaty za postoupení předmětné pohledávky, Nejvyšší soud nemohl tyto výhrady akceptovat. Obvinění tím totiž pouze polemizují se skutkovými závěry soudu prvního stupně a nerespektují jejich vyjádření v popisu zjištěného skutku uvedeném v odsuzujícím rozsudku. Přitom po provedeném dokazování soud prvního stupně dospěl k závěru, že nedošlo k úplatě za údajné postoupení pohledávky ze strany obchodní společnosti S., s. r. o. (viz s. 19 rozsudku soudu prvního stupně). Tato prokázaná skutečnost byla ostatně jedním z východisek pro

závěr soudů obou stupňů, podle něhož bylo postoupení zmíněné pohledávky jen fiktivní a ve skutečnosti k němu nedošlo. Proto i otázka, zda došlo k úplatě za toto údajné postoupení, či nikoliv, je bezpředmětná.

25. Nejvyšší soud nesdílí ani pochybnosti obviněného M. G., který v popisu skutku v rozsudku soudu prvního stupně postrádá vyjádření jeho úmyslu být účastníkem na trestné činnosti zbylých dvou obviněných. Závěr o formě zavinění je závěrem právním, který se zakládá na konkrétních skutkových zjištěních soudu. Skutková věta pak musí obsahovat takové okolnosti skutkové povahy, na jejichž základě soud dospěl k právnímu závěru o konkrétní formě zavinění na straně pachatele. Postačí přitom, jsou-li tyto skutečnosti uvedeny přímo ve skutkové větě v obecnější formě a blíže pak konkretizovány v odůvodnění rozhodnutí. Současně je přípustné, jestliže je subjektivní stránka vyjádřena i popisem objektivního průběhu činu (viz např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. 6. 2014, sp. zn. [4 Tdo 760/2014](#)). V nyní projednávané věci lze jednoznačně vyvodit právní závěr o formě zavinění obviněného M. G., která je dostatečně podložena příslušnými skutkovými zjištěními uvedenými ve skutkové větě ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně a dále rozvedena v odůvodnění rozhodnutí soudů obou stupňů. Jak je totiž ve skutkové větě uvedeno, všichni obvinění jednali společně po předchozí vzájemné dohodě a při podpisu oznámení o postoupení pohledávky všichni věděli, že je obchodní společnost N., s. r. o., v úpadku. Přitom až na základě oznámení o postoupení pohledávky, které obviněný M. G. podepsal a které obsahovalo pokyn k přesměrování všech úhrad pohledávky, jež by měly jít ve prospěch obchodní společnosti N., s. r. o., na bankovní účet obchodní společnosti S., s. r. o., byl tento účet teprve založen. Zmíněná okolnost je dále rozvedena v odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně, podle něhož obviněný M. G. byl obeznámen s touto situací a minimálně mu musela být při podpisu zřejmá ta skutečnost, že obchodní společnost S., s. r. o., v dané době nedisponuje účtem uvedeným v oznámení o postoupení pohledávky (viz s. 21 rozsudku soudu prvního stupně). Závěru soudu prvního stupně, podle kterého obviněný M. G. jednal minimálně v nepřímém úmyslu ve smyslu § 15 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku, jak je uveden v odůvodnění odsuzujícího rozsudku, tedy nelze nic vytknout, a tudíž námitka obviněného je neopodstatněná.

26. Nejvyšší soud však upozorňuje na nepřesnost v popisu skutku v rozsudku soudu prvního stupně, v němž se konstatuje, že již při podpisu oznámení o postoupení pohledávky obvinění věděli o úpadku „jejich“ společnosti, neboť ke dni 29. 12. 2010 bylo s obchodní společností N., s. r. o., zahájeno insolvenční řízení. Samotné zahájení insolvenčního řízení (§ 97 a násl. zákona č. 182/2006 Sb., insolvenčního zákona, ve znění pozdějších předpisů) totiž ještě neznamená i zjištění úpadkového stavu, zejména když návrh na zahájení insolvenčního řízení nepodal dlužník. Významné je zde až rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku (§ 136 insolvenčního zákona), nicméně stav úpadku (§ 3 insolvenčního zákona) může nastat nezávisle na tom, zda vůbec bylo zahájeno insolvenční řízení a jestli v něm byl prohlášen úpadek dlužníka rozhodnutím insolvenčního soudu. Z rozhodnutí soudů nižších stupňů ovšem v nyní posuzované věci není zřejmé, jaký význam přiřklávaly stavu úpadku obchodní společnosti N., s. r. o., když podstata trestného činu měla spočívat v „odklonění“ peněžních prostředků ve výši 1 000 000 Kč, které zaslala obchodní společnost K., spol. s r. o., na účet obchodní společnosti S., s. r. o., a nikoli ve prospěch obchodní společnosti N., s. r. o., jak by jinak učinila. Soud prvního stupně v popisu skutku ve výroku odsuzujícího rozsudku pak náležitě nevyjádřil ani výši škody způsobené trestným činem poškození věřitele, ačkoli jde o znak základní i kvalifikované skutkové podstaty tohoto trestného činu.

27. Na podkladě shora uvedených skutečností a úvah [včetně úvah vztahujících se k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. l) tr. ř.] Nejvyšší soud shledal dovolání obviněných L. T., L. B. a M. G. zčásti důvodnými, a proto podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. částečně zrušil napadené usnesení odvolacího soudu, včetně rozhodnutí na ně obsahově navazujících, pokud zrušením pozbyla svůj podklad. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak Nejvyšší soud přikázal věc Krajskému soudu v Brně, aby ji v

potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Nejvyšší soud nepřikázal takto věc soudu prvního stupně, protože vytýkané vady rozhodnutí jsou takového charakteru, že mohou být odstraněny odvolacím soudem. Nedotčena zůstala ta část napadeného usnesení, v níž bylo zamítnuto odvolání poškozené obchodní společnosti M. R., s. r. o.

28. Krajský soud v Brně tak v uvedeném rozsahu opětovně projedná trestní věc obviněných a odstraní vady vytknuté tímto rozhodnutím. Jestliže odvolací soud nezjistí žádné jiné rozhodné skutečnosti, musí vycházet z toho, že skutek, jímž byli obvinění uznáni vinnými, nevykazuje znaky přečinu poškození věřitele podle § 222 odst. 1 písm. b) tr. zákoníku, a v případě obviněného M. G. pomoci k témuž přečinu podle § 24 odst. 1 písm. c) tr. zákoníku, a je povinen zvolit správnou právní kvalifikaci tohoto skutku.